

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NASIONALE SENIOR SERTIFIKAAT

GRAAD 12

LANDBOUWETENSKAPPE V2

NOVEMBER 2013

MEMORANDUM

PUNTE: 150

Hierdie memorandum bestaan uit 10 bladsye.

AFDELING A**VRAAG 1****1.1 Meervoudigekeuse-vrae**

1.1.1	B✓✓		
1.1.2	D✓✓		
1.1.3	D✓✓		
1.1.4	B✓✓		
1.1.5	B✓✓		
1.1.6	B✓✓		
1.1.7	C✓✓		
1.1.8	A✓✓		
1.1.9	D✓✓		
1.1.10	A✓✓	(10 x 2)	(20)

1.2 Kolom A/Kolom B

1.2.1	E✓✓		
1.2.2	F✓✓		
1.2.3	C✓✓		
1.2.4	H✓✓		
1.2.5	A✓✓	(5 x 2)	(10)

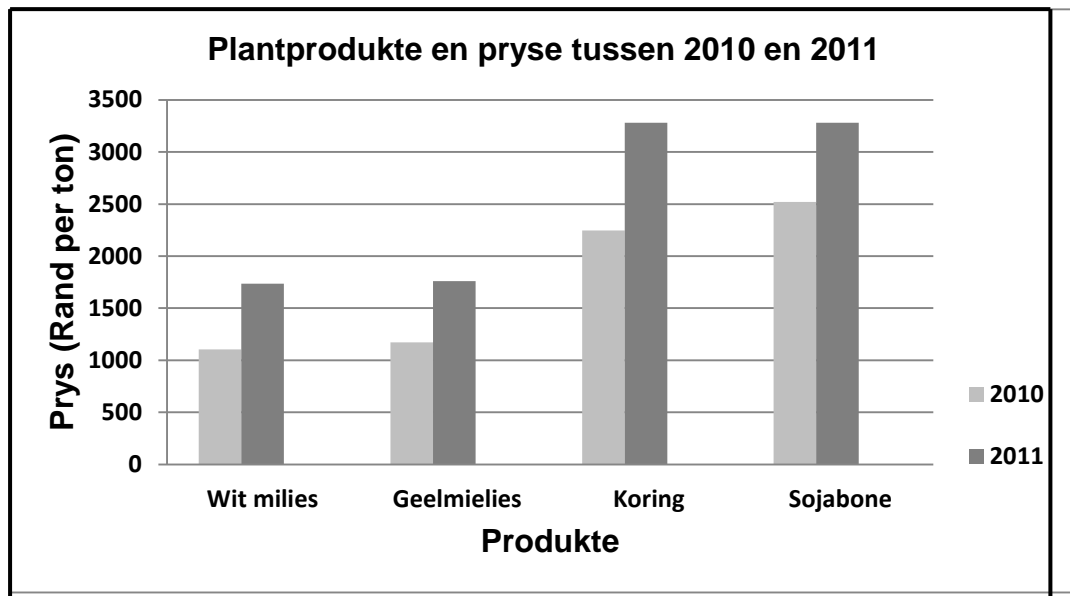
1.3 EEN woord/term

1.3.1	Sakeplan/Besigheidsplan ✓✓		
1.3.2	Geheelplaasbegroting/Plaasbegroting ✓✓		
1.3.3	Geleentheids✓✓		
1.3.4	Dihibried ✓✓		
1.3.5	Poligene/Veevoudige gene ✓✓	(5 x 2)	(10)

1.4 Verander die onderstreepte woord

1.4.1	Elastisiteit ✓		
1.4.2	grond ✓		
1.4.3	dalende ✓		
1.4.4	rente ✓		
1.4.5	atavisme/mutasie ✓	(5 x 1)	(5)

TOTAAL AFDELING A: 45

AFDELING B**VRAAG 2: LANDBOUBESTUUR****2.1 Landbouprodukte****2.1.1 Grafiek oor landbouprodukte en pryse tussen 2010 en 2011**

Merk die grafiek met die volgende afmerklys:

Kriteria	Ja:1 Mark	Nee: 0 Mark
1 Kolomgrafiek	1 ✓	
2 X as het korrekte byskrif(slegs plante)	1 ✓	
3 X Sub onderskrifte reg benoem. (Slegs plantprodukte)	1 ✓	
4 Y as het korrekte byskrif + eenheid	1 ✓	
5 Korrekte geplotte punte vir 2010 en 11	1 ✓	
6 Korrekte opskrif	1 ✓	

(6)

2.1.2 Hoogste prysreeks:

Witmielies ✓

(1)

2.1.3 Tendens van gewas en diereprodukpryse

- Die pryse vir diereprodukte het kleiner toenames getoon/afgeneem/slegs lam met hoe toename ✓
- Pryse vir plantprodukte het groot toenames getoon oor hierdie periode ✓

(2)

2.1.4 Koringpryse se uitwerking op arm huishoudings

- Broodprys sal toeneem/kos word duurder ✓
- Arm huishoudings kan nie bekostig om te koop nie/Slegte uitwerking op arm huishoudings weens bekostigbaarheid ✓
- Meer armoede/hongersnood/wanvoeding ✓ (Enige 2) (2)

2.1.5 Maatreëls deur die boer om dalende varkveispryse aan te spreek

- Verbeter die kwaliteit van die geproduseerde varkveis ✓
- Waardetoevoeging ✓
- Verbreed die varkveisproduksies ✓
- Kwotasels/beheerde bemerking/verminder die hoeveelheid varkveis wat geproduseer word ✓
- Stel 'n besigheidsoorlewingstrategie op ✓
- Meer beheer oor aanbod en vraag ✓
- Meer effektiewe promosie/advertering ✓
- Verbeter finansiële bestuur/Beperk lopende koste/produksiekoste/gebruik goedkoper rantsoene/beperk uitgawes ✓ (Enige 2) (2)

2.2 Agribesigheidsketting

2.2.1 Kettingwinkel ✓ (1)

2.2.2 Meulenaar ✓ (1)

2.2.3 Verbruiker ✓ (1)

2.2.4 Mielieprodusent ✓ (1)

2.2.5 Meulenaar/kettingwinkel ✓ (1)

2.3 Vraag na vleis tydens die Orange Africa Cup van Nasies**2.3.1 Reaksies van boere**

- Boere verhoog hulle aanbod soos die pryse verhoog het ✓
- en aangehou om op hoë vlakke te lewer ✓ (2)

2.3.2 TWEE faktore wat die vraag beïnvloed

- Aantal verbruikers/toeriste ✓
- Feestyd/groot sportgeleentheid ✓
- Inkomste/koopkrag van verbruikers ✓
- Smake en voorkeure van verbruikers/kwaliteit van vleis ✓ (Enige 2) (2)

2.3.3 DRIE maatreëls om die surplus te oorkom

- Prosessering van die vleis/ Waardetoevoeging van vleis ✓
- Preservering van vleis sonder waardetoevoeging ✓
- Direkte bemerking ✓
- Verlaging van die prys/promosies ✓
- Verlaging van die aanbod/beheer oor die aanbod ✓
- Storting ✓
- Uitvoer ✓ (Enige 3) (3)

2.4 Bemarkingstelsel

2.4.1 Produk vir vrye bemarkingstelsel

- Produk A✓ en
- Produk A toon prysfluktuasies wat kenmerkend is van 'n vryemarkstelsel ✓ (2)

2.4.2 TWEE bemarkingskanale van 'n vryemarkstelsel

- Verbruikers/publiek/plaashekverkope Plaas/Padstal✓
- Groothandelaars ✓
- Handelaars ✓
- Fabrieke ✓
- Munisipale markte/veilings✓
- Internet verkope✓
- Uitvoer✓ (Enige 2) (2)

2.5 Stappe in besluitneming

2.5.1 Stappe in korrekte volgorde

- Identifiseer die probleem met betrekking tot sy belangrikheid ✓
- Onderzoek moontlike alternatiewe ✓
- Evalueer alternatiewe ✓
- Kies en volg die beste oplossing ✓ (4)

2.5.2 TWEE faktore wat effektiewe besluitneming beïnvloed

- Tempo waarteen besluite geneem word/Tyd ✓
  - Die graad van akkuraatheid waarmee besluite geneem word ✓
  - Die aanvaarbaarheid van die besluit✓
  - Besigheidsin✓
  - Sosiale uitsigte/menings/etiek✓
  - Ekonomie✓
  - Winsgewendheid✓
  - Omgewingsvolhoubaarheid ✓ (Enige 2) (2)
- [35]

VRAAG 3: PRODUKSIEFAKTORE EN BESTUUR

3.1 Implementasie van grondhervormingsbeleid

3.1.1 TWEE uitdagings van grondhervormingsimplementasie

- Verdragings in die finalisering van eise ✓
- Onvoldoende beginsel van gewillige koper gewillige verkoper ✓
- Grondeisebegunstigdes het geld verkies in plaas van grond ✓
- Gebrek aan ondersteuning aan nuwe begunstigdes oor hoe om te boer ✓ (Enige 2) (2)

3.1.2 TWEE mees gepaste grondhervormingsprogramme

- Herverdeling grond ✓
- Herstel van grondregte ✓

(2)

3.1.3 DRIE redes vir die implimentering van grondhervormingsprogramme

- Om die ongeregthede van die vorige apartheidera te reg te stel
- Om te kompenseer/grond terug te gee na die regmatige eienaars ✓
- Die noodsaaklikheid dat groneienaarskap ook die samestelling van die bevolking sal weerspieël ✓
- Dit vorm deel van die noodsaaklikheid vir Swart Ekonomiese Bemagtiging/BEE ✓
- Dit vorm deel van die transformasie inisiatiewe van die Suid-Afrikaanse gemeenskap ✓
- Om armoede te verlig in die landelike gemeenskappe ✓
- Dit is 'n dryfveer vir landelike ontwikkeling ✓

(Enige 3)

(3)

3.1.4 TWEE doelwitte van gelykberegtigingskemas

- Om die werk en leeftoestande van deelnemers te verbeter ✓
- Om die finansiële gewin van deelnemer te verbeter ✓
- Om beroepsekerheid te verbeter ✓
- Om einaarsekerheid te verbeter ✓

(Enige 2)

(2)

3.2 Verskillende boerderybedrywe**3.2.1 TWEE risikobestuurstrategieë en regverdiging**

- **Diversifikasie** ✓ - die boer het 'n aantal verskuilende produksievertakkings wat insluit gewas, vee en weidingsproduksie om sodoende die risiko te versprei ✓
- **Verskansing** ✓ - die boer maak toekomstige kontrakte/ooreenkomste met 'n supermark
- **Versekering** ✓ – Boer moet verseker dat die produk verseker is teen onvoorsiene omstandighede ✓
- **Buigsaamheid/Plooibaarheid** ✓ en gebeurlikheidsbeplanning die boer moet op n georganiseerde wyse aanpas as daar n krisis is ✓
- **Effektiewe kontrole en veiligheid** ✓ – die boer moet verseker dat die produk toepaslik voorberei is vir die mark. ✓
- **Waardetoevoeging/prosesering** ✓ – die boer kan sy produk prosesseer en verwerk vir n meer stabiele produk ✓ (Enige 2)

(4)

3.2.2 VIER bestuursbeginsels

- Beplanning ✓
- Organisasie ✓
- Koördinasie ✓
- Motivering ✓
- Besluitneming ✓
- Beheer ✓
- Leierskap ✓
- Implimentering

(Enige 4)

(4)

3.3 Familieboerderybedryf**3.3.1 DRIE vorms van kapitaal**

Vaste kapitaal✓	Beweeglike kapitaal✓	Produksie/vlottende kapitaal✓
Grond✓	Trekkers/besproeiingstelsel✓	Plaagdoders/kunsmisstowwe/saad/toelaag/pension pakket ✓

(6)

3.3.2 TWEE bronne van kapitaal vir die familieboerderybedryf

- Toekenning ✓
- Pensioen betaling/staatsuitbetaling✓
- Eie besparings ✓

(Enige 2)

(2)

3.3.3 Die totale waarde van bates:

R189 000,00 – pensioen/grond
+R80 000,00 ✓ – toekenning /trekker + besproeiing + produksie-items
 R269 000,00✓ (R58 000) (R7 000) (R15 000)

(2)

3.3.4 Netto waarde van bedryf:

- die verskil tussen die totale waarde van die bates ✓
- en totale waarde van die laste ✓

(2)

3.4 Arbeid in boerdery**3.4.1 TWEE eienskappe van 'n permanente plaasarbeider:**

- In diens vir 'n langtermyn basis ✓
- Het 'n dienskontrak met die boer ✓
- Al die basiese voorwaardes vir indiensneming is bekend aan die arbeider ✓
- Bly meestal op die plaas/huisvesting op die plaas ✓
- Doen die daaglikse roetine plase op die plaas✓
- Aandeelhouers/ winsdeling✓
- Spesiale voordele ✓

(Enige 2)

(2)

3.4.2 TWEE oorsake van die verlies aan plaasarbeid aan nywerhede

- Werkstoestande/ werksure ✓
- Lone/geen aansporing/prestasieloon/insentiewe nie ✓
- Blootstelling weerstoestande ✓
- Loopbaangeleenthede/opleiding vir werkers ✓

(Enige 2)

(2)

3.4.3 TWEE maniere om plaasarbeid te behou

- Beter werkstoestande/billike werksure/vervanging van 'n deel van handarbeid met masjiene✓
- Aanvaarbare lewensomstandighede ✓
- Beter lone/insentiewe✓
- Motivering en waardering ✓
- Beter onderwys en opleidings/loopbaan geleenthede ✓

(Enige 2)

(2)

[35]

VRAAG 4: BASIESE LANDBOUGENETIKA**4.1 Blom****4.1.1 Tipe dominansie**

Onvolledige/gedeeltelike dominansie ✓

Motivering – Die heterosigotiese nageslag vertoon tussen die twee homosigotiese ouers ✓

(2)

4.1.2 Genotipe en die fenotipe van blom B

Blom B: Genotipe – RW(WR) ✓

Fenotipe – Pienk ✓

(2)

4.2 Donker en wit varkies**4.2.1 Fenotipe persentasie van paar 1 nageslag**Paar 1: $\frac{2}{4} \times 100$ ✓ = 50% ✓

(2)

4.2.2 Punnet vierkant vir genotipe van die nageslag

	D	d ✓
D	DD	Dd ✓
✓ d	Dd	dd ✓

(4)

4.2.3 Fenotipiese verhouding

1:3 OF 25%:75% OF 1 wit:3 donker Of 3 donker Of wit:donker =1:3 ✓

(1)

4.2.4 Hoër vraag na wit varkies

Paar 1 ✓

Motivering - 50% Of 2 van die nageslag sal wit wees ✓

(2)

4.3 Oorerflikheidseienskappe**4.3.1 Eienskap om te kies**

- Na-speenmassa ✓

Motivering - 60% oorerflikheid, wat beteken dat die eienskap met 'n groter waarskynlikheid aan die nageslag oorgedra sal word/meer genetiese invloed as omgewings invloed ✓

(2)

4.3.2 Seleksie van vagkwaliteit om die kudde te verbeter

- Nie baie effektief nie ✓
- Dit het 17% **Of** die laagste oorerflikheid wat beteken dat dit meer beïnvloed word deur die omgewing/ander faktore as deur die gene ✓

(2)

4.3.3 Berekening van die geskatte teelwaarde

WD = wolproduksie van die dier is 4kg

WK = wol produksie van die kudde is 3,5kg

GTV = (WD – WK) x oorerflikheid vir wolproduksie

- GTV = (4 kg – 3,5 kg) x 0,65 ✓

Of

- GTV = 0,5 kg x 0,65 ✓

- = 0,325✓ kg ✓

(3)

4.4 Perd, donkie en die muil**4.4.1 Teelstelsel**

Spesiekruising ✓

(1)

4.4.2 Tipe dier

Muil ✓

(1)

4.4.3 TWEE gebruike van die muil in boerdery

- Gebruik as trekdiere/ploeg/werk ✓
- Om vragte te dra/vervoer ✓

(2)

4.5 Geneties gemodifiseerde organismes**4.5.1 Verskille in opbrengs**

- 17 t/ha – 11t/ha✓
- = 6 t/ha ✓

(2)

4.5.2 Die jaar toe GGO ingesluit is

2012 ✓

Motivering

Sigbare/betekenisvolle verhoging in die produksie/hoër produksie ✓

(2)

4.5.3 TWEE tegnieke wat gebruik word om geneties gemodifiseerde plant te ontwikkel

- Elektroporasie ✓
- Mikro inspuiting
- Bakterieë oordrag ✓
- Geenpistool/Biobalistiek✓
- Herkombinering DNA✓
- Virus draer✓

(Enige 2)

(2)

4.5.4 Verskille tussen konvensionele bastersaad en GGO saad

Bastersaad	GGO saad
DNS nie verander nie/Kruising van twee ingeteelde lyne (kultivars) ✓	Veranderde DNS/Gene van 'n ander organisme word in 'n sel geplaas ✓

(2)

4.5.5 DRIE voordele van genetiese ingenieurswese

- Dit is vinniger/vinnige resultate/opbrengste/Meer weerstandbiedend ✓
- Meer akkuraat ✓
- Gene is nie beperk tot die in dieselfde spesie nie ✓
- Verbeter genetiese diversiteit ✓
- Kontrole/bestuur oor siektes/peste
- Beskerm bedreigde spesies ✓
- Produseer van medikasie/entstowwe ✓
- Voedsel sekuriteit ✓
- Verminder omgewings besoedeling ✓

(Enige 3)

(3)

[35]

TOTAAL AFDELING B: 105
GROOTTOTAAL: 150